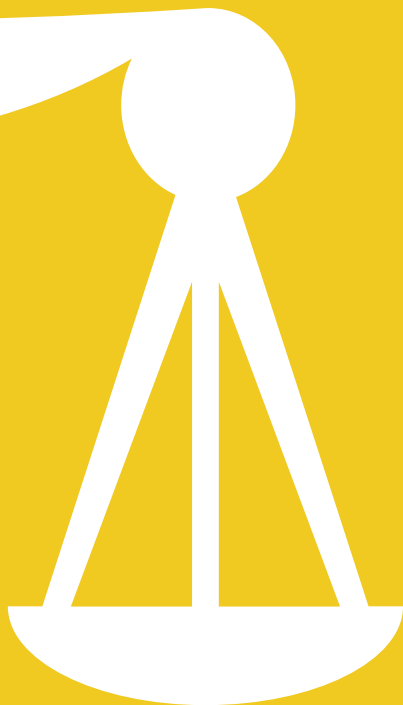

VODIČ ZA BH. DIJASPORU

Kako ostvariti
prava u BiH?

Jačanje uloge bh. dijaspore u kreiranju politika u Bosni i Hercegovini

Kako ostvariti osnovna
prava u BiH?

BOSNA I HERCEGOVINA

Kingdom of the Netherlands

Vodič je namijenjen državljanima Bosne i Hercegovine u iseljeništvu i osobama porijeklom iz Bosne i Hercegovine koje borave izvan njenih granica s ciljem upoznavanja sa svojim pravima u zemlji porijekla i načinu ostvarivanja istih.

Iseljništvo iz Bosne i Hercegovine čine osobe koje su rođene ili vode porijeklo iz Bosne i Hercegovine. Procjenjuje se da oko 2 miliona osoba porijeklom iz Bosne i Hercegovine boravi van njenih granica, što čini oko 50% sveukupne populacije Bosne i Hercegovine, uključujući drugu i treću generaciju iseljenika.

Vodič obuhvata nekoliko pravnih oblasti koje su od interesa najvećem broju iseljenika Bosne i Hercegovine. Za svaku ovu oblast su date glavne informacije i smjernice, te su izdvojeni i dodatni izvori informacija koji mogu pomoći u ostvarivanju pojedinih prava.

U nadi da će Vam ovaj vodič pomoći da se upoznate i ostvarite Vaša prava i tako doprinijeti Vašem ugodnom boravku i životu u Bosni i Hercegovini, srdačno Vas pozdravljamo.

Udruženje Naša perspektiva

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH

SADRŽAJ

Osnovne informacije o Bosni i Hercegovini	1
Osnovna ljudska prava i prava od posebnog interesa za bh. dijasporu	2
1.1. BORAVAK U BIH	6
1.2. DRŽAVLJANSTVO	11
1.3. LIČNI DOKUMENTI I SKLAPANJE BRAKA.....	14
1.4. IMOVINA I VOZILA	21
1.5. ZDRAVSTVENO OSIGURANJE	25
1.6. PRIZNAVANJE DIPLOMA	29
1.7. ZAPOSLENJE	35
1.8. GLASANJE	37
Konzularna pomoć	40
Kome se još obratiti za pomoć?	42
Internet stranice institucija u BiH.....	44
Važniji telefonski brojevi u BiH.....	47

Osnovne informacije o Bosni i Hercegovini

Službeni naziv:

Bosna i Hercegovina (BiH)

Zastava i Grb:

Geografska
lokacija:

Bosna i Hercegovina se nalazi na zapadnom dijelu Balkanskog poluotoka.

Pogranične zemlje:

Republika Srbija na sjeveroistoku, Republika Crna Gora na jugoistoku,
Republika Hrvatska na sjeveru, zapadu i jugu.

Uređenje:

Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacija Bosne i
Hercegovine (F BiH) i Republika Srpska (RS) i Brčko Distrikta BiH.

Federacija Bosne i Hercegovine se sastoji od 10 kantona.

Jedinice lokalne samouprave su gradovi i općine. Na području Federacije BiH
ima 79 jedinica lokalne samouprave.

Unutrašnje
uređenje:

U Republici Srpskoj imaju 62 jedinice lokalne samouprave.

Distrikt Brčko BiH je zasebna administrativna jedinica.

Površina:

Bosna i Hercegovina ukupno pokriva 51.209,2 km²
Od toga: kopno 51.197 km² i more 12,2 km²

Klima:

Pretežno kontinentalna, mediteranska na jugu

Broj stanovnika:

3.531.159 - Popis stanovništva 2013.

Glavni grad:

Sarajevo

Službeni jezici:

Bosanski, Hrvatski, Srpski i dva pisma (latinica i cirilica)

Zvanična valuta:

Konvertibilna marka (KM)

Ostale informacije možete naći na internet stranici
Agencije za statistiku BiH: www.bhas.ba

1

Osnovna ljudska prava i prava od posebnog interesa za bh. dijasporu

Prava i slobode koje uživaju sva lica na teritoriji BiH su:

- pravo na život,
- pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju, ni nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni,
- pravo osobe da ne bude držana u ropstvu ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu,
- pravo na ličnu slobodu i sigurnost,
- pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom,
- pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku,
- pravo na slobodu misli, savjesti i vjere,
- pravo na slobodu izražavanja,
- pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima,
- pravo na brak i zasnivanje porodice,
- pravo na imovinu,
- pravo na obrazovanje,
- pravo na slobodu kretanja i prebivalište.

Anexom I Ustava BiH uspostavljena je lista od 15 međunarodnih sporazuma i konvencija u oblasti ljudskih prava koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini. To su između ostalih: Ženevske konvencije, Konvencija o pravnom statusu izbjeglica, Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i njegovi dodatni protokoli, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Konvencija o eliminiranju svih oblika diskriminacije žena, Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka, Evropska konvencija o sprečavanju mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja, Konvencija o pravima djeteta, Evropska povelja o regionalnim jezicima i jezicima manjina, Okvirna konvencija o zaštiti manjina.

Za postupanje u slučaju kršenja osnovnih

ljudskih prava nadležan je Ustavni sud BiH. Više informacija o osnovnim ljudskim pravima i Ustavu BiH možete pronaći na sljedećoj internet stranici: www.dei.gov.ba -> O BiH -> Ustav BiH (ili klikom ovdje).

Iseljništvo Bosne i Hercegovine, obzirom da boravi izvan matične države, ima određene specifičnosti i interese koji se trebaju uzeti u obzir. Iz tog razloga, ovaj vodič je definisao **ljudska prava od posebnog interesa za bh. dijasporu:**

BORAVAK U BIH

DRŽAVLJANSTVO BIH

OSOBNI DOKUMENTI I SKLAPANJE BRAKA

POKRETNIA I NEPOKRETNIA IMOVINA U BIH

ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

VREDNOVANJE DIPLOMA STEČENIH IZVAN BIH

ZAPOSLENJE U BIH

OSTVARIVANJE BIRAČKOG PRAVA DRŽAVLJANA BIH KOJI ŽIVE IZVAN BIH

/// NADLEŽNOST ZA ISELJENIŠTVO //////////////////////////////////////

U Bosni i Hercegovini nadležnost za iseljeništvo je na državnom nivou. Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini utvrđeno je da je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH institucija nadležna za kreiranje politike Bosne i Hercegovine prema iseljeništvu.

Ministarstvo vanjskih poslova BiH je nadležno i za podsticanje, razvijanje i koordinaciju saradnje sa iseljeništvom iz Bosne i Hercegovine. Kroz mrežu diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH u svijetu ima najbliži kontakt sa iseljeništvom. U okviru ovog ministarstva djeluje i Odsjek za međunarodnu naučnu, obrazovnu i kulturnu saradnju.

Druge institucije imaju indirektnu nadležnost po pitanju iseljeništva poput Ministarstva civilnih poslova BiH u dijelu koji se tiče obrazovanja, odnosno dopunske nastave djece u inostranstvu, državljanstva, putnih isprava i drugo, Centralne izborne komisije BiH po pitanju glasanja, te druge institucije po raznim pitanjima.

Međutim, s obzirom da je pitanje iseljeništva višesektorsko, mnoga pitanja koja se tiču iseljeništva treba efikasnije rješavati na entitetskim, kantonalnim i općinskim nivoima vlasti.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH radi na osnaživanju institucija nižih nivoa vlasti, naročito jedinica lokalne samouprave, kako bi efikasnije sarađivale sa iseljeništvom naročito u oblasti vezivanja resursa iseljeništva sa lokalnim razvojem.

/// NADLEŽNOST MINISTARSTVA ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BiH //////////////////////////////////////

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je nadležno za kreiranje politike Bosne i Hercegovine prema iseljeništvu.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 99. sjednici održanoj 18.04.2017. godine donijelo Odluku o usvajanju Politike o saradnji sa iseljeništvom.

Politika o saradnji sa iseljeništvom je dokument kojim se institucionalizira saradnja Bosne i Hercegovine sa iseljeništvom, a koji će poslužiti kao polazna osnova za aktivnosti koje će preduzimati organi vlasti na svim nivoima u odnosu prema iseljeništvu.

Politika o saradnji sa iseljeništvom treba da stvori neophodne pretpostavke za sistemsko i kvalitetno unapređenje saradnje sa iseljenicima za što je potrebno uključivanje institucija sa svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, svake u okviru svoje nadležnosti, odgovori na potrebe i zahtjeve iseljništva, te uključi iseljništvo u ekonomski i društveni život i razvoj Bosne i Hercegovine. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je pokrenulo niz aktivnosti u svrhu realizacije ciljeva ovog dokumenta.

U okviru ovog Ministarstva djeluje Sektor za iseljništvo, koji ima dva odsjeka: Odsjek za statusna pitanja i informiranje iseljništva i Odsjek za privrednu, obrazovnu, naučnu i kulturnu saradnju.

Svoje individualne upite po raznim pitanjima možete uputiti direkto na email: iseljenistvo@mhrr.gov.ba

Kontakt podaci Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH su:

<http://dijaspora.mhrr.gov.ba/>

http://mhrr.gov.ba/iseljenistvo/aktuelnosti/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=128&pageIndex=1

BORAVAK U BIH

/// 1.1. BORAVAK U BIH //////////////////////////////////////

Pravo na prebivalište i boravište državljana BiH regulisano je Zakonom o prebivalištu i boravištu državljana BiH.¹

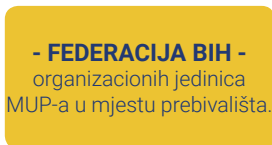
Da li je moguće istovremeno imati prebivalište i boravište u BiH?

Jeste. Naime bh. državljani koji imaju prijavljeno prebivalište u BiH mogu prijaviti boravište u drugom mjestu u BiH, najduže do godinu dana bez prekida. Nakon isteka godine dana državljani BiH mogu ponovo prijaviti boravište.

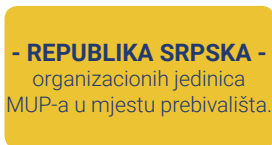
///// Za državljane BiH //////////////////////////////////////

Nadležni organi za prijavu i odjavu prebivališta i boravišta državljana BiH, za izdavanje ličnih karata, vozačkih dozvola i pasoša državljanima BiH su kantonalni MUP-ovi u Federaciji BiH, enitetski MUP u RS-u, te Javni registar u Brčko Distriktu BiH.

Ukoliko imate državljanstvo BiH, prebivalište i boravak trebate prijaviti kod:

Info na: www.fup.gov.ba

Info na: www.mup.vladars.net

Info na: www.bdcentral.net

Za prijavu prebivališta ili boravišta u BiH potrebni su sljedeći dokumenti:

1. Zahtjev za prijavu prebivališta/boravišta i promjenu adrese stana (obrazac PBA)²,
2. Dokaz o identitetu (lična karta, izvod iz matične knjige rođenih, uvjerenje o državljanstvu),

¹ Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH:

www.propisi.ks.gov.ba -> Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH (ili klikom ovdje)

² Obrazac možete preuzeti na šalteru

3. Dostaviti jedan od sljedećih valjanih dokaza za prijavu prebivališta na željenu adresu:
 - a. dokaz o vlasništvu ili suvlasništvu ili posjedu stana, kuće ili drugog objekta za stanovanje,
 - b. ovjeren ugovor o zakupu ili ovjeren ugovor o podstanarskom odnosu uz ovjeren dokaz o vlasništvu ili suvlasništvu ili posjedu stanodavca,
 - c. potvrda da se pred sudom vodi spor o vlasništvu, ili da je pokrenut postupak legalizacije ili uknjižavanja objekta, stana ili kuće na adresi na kojoj se prijavljuje prebivalište (ukoliko postoje ove činjenice),
 - d. kao valjan dokaz smatraće se i ovjerena izjava stanodavca da daje pristanak da određeno lice bude prijavljeno na njegovoj adresi,
 - e. bračni ili vanbračni partner ili srodnici, moći će da prijave prebivalište na adresi, samo uz prilaganje dokaza o bračnom ili vanbračnom stanju (izvod iz matične knjige vjenčanih; izjava o vanbračnoj zajednici).

Osoba koja mijenja prebivalište ili boravište unutar Bosne i Hercegovine nema potrebe da prethodno odjavi trenutno prebivalište, već će to učiniti službena osoba prilikom prijave novog prebivališta ili boravišta.

Bh. državljanin koji je **stalno nastanjen** u inostranstvu, odnosno osoba koja u inostranstvu boravi duže od jedne godine, **odjavljuje** svoje prebivalište u BiH. Isto će učiniti kod nadležnog organa ili putem diplomatsko-konzularnih predstavništva (DKP) u zemlji kojoj se nastanio.

Ako državljanin BiH nema namjeru da se stalno nastani u zemlji u kojoj trenutno boravi, nije dužan odjaviti prebivalište u BiH.

Kontakt podaci DKP-ova se mogu naći na internet stranici Ministarstva vanjskih poslova: www.mfa.gov.ba -> **Ambasade (ili klikom ovdje)**

Svaka osoba je slobodna da odjavi svoje boravište ili prebivalište, ali je dužna da odmah, a najkasnije u roku od 15 dana od dana odjave prebivališta ili boravišta podnese zahtjev za prijavu novog prebivališta ili boravišta kod nadležnog organa.

///// Za strane državljane //////////////////////////////////////

Boravak stranaca u BiH

Strancima u BiH mogu biti odobrene sledeće vrste boravaka:

- Vizni boravak (u vremenu koje je navedeno u vizi),
- Bezvizni boravak,
- Privremeni boravak (u trajanju do jedne godine),
- Stalni boravak (u neograničenom vremenu).

Prijavlivanje boravišta, prebivališta i promjene adrese stana i odjava prebivališta:

Stranac koji ne koristi uslugu smještaja pravnih i fizičkih lica koja pružaju usluge smještaja, fizičko lice kod kojeg je stranac u posjeti dužno je prijaviti boravište u roku od 12 sati od trenutka smještaja ukoliko će boraviti u BiH duže od tri dana.

Za stranca koji koristi usluge smještaja obavezu prijave boravišta stranca imaju pravna i fizička lica koja pružaju navedene usluge. Zahtjev za odobrenje boravka se može podnijeti iz inostranstva putem diplomatsko konzularnih predstavništava BiH i lično u organizacionoj jedinici Službe za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti BiH.

Stranac kojem je odobren **privremeni boravak** dužan je prijaviti svoje boravište i promjenu adrese stana u roku od 48 sati od dana prijema odluke o odobrenju privremenog boravka, odnosno od dana dolaska u mjesto boravka, odnosno od dana promjene adrese stanovanja.

Stranac kojem je odobren **stalni boravak** dužan je da prijavi svoje prebivalište i promjenu adrese stanovanja u mjestu prebivališta u roku od osam dana od dana prijema odluke o odobrenju stalnog boravka, odnosno od dana dolaska u mjesto prebivališta, odnosno od dana promjene adrese stanovanja.

Prijava boravišta i prebivališta i odjava istih podnosi se nadležnoj organizacionoj jedinici Službe za poslove sa strancima ili entitetskim ministarstvima unutrašnjih poslova, odnosno Policiji Brčko Distrikta BiH.

Trajanje i produženje privremenog boravka

Odobrenje privremenog boravka može se izdati najduže na period do jedne godine, zavisno od osnova boravka, s tim da rok važenja pasoša mora biti duži najmanje tri mjeseca od roka na koji se odobrava privremeni boravak.

Produženje privremenog boravka može se odobriti na zahtjev stranca samo po istom osnovu po kojem mu je odobren privremeni boravak.

Uslovi za izdavanje odobrenja za privremeni boravak

Privremeni boravak može se odobriti strancu pod uslovima da:

- Raspolaže dokazom kojim opravdava postojanje osnove za odobrenje privremenog boravka,
- Raspolaže sredstvima za izdržavanje,
- Posjeduje ljekarsko uvjerenje, izdato najkasnije tri mjeseca prije dana podnošenja zahtjeva, iz kojeg je vidljivo da ne boluje od bolesti koja predstavlja prijetnju javnom zdravlju u BiH, izuzimajući slučajeve kada je oboljenje nastupilo van odobrenog prvog privremenog boravaka u BiH,
- Ima osiguran odgovarajući smještaj u BiH,
- Ima osigurano zdravstveno osiguranje u BiH,
- Posjeduje pasoš sa rokom važenja najmanje tri mjeseca dužim od perioda na koji traži odobrenje privremenog boravka,
- Da se protiv njega ne vodi krivični postupak i da nije kažnjavao za krivična djela.

Privremeni boravak iz humanitarnih razloga može se odobriti strancu koji ne ispunjava navedene uslove za odobrenje boravka u sledećim slučajevima:

- Ako je žrtva organizovanog kriminala, odnosno trgovine ljudima,
- Maloljetnom djetetu stranca ako je napušteno ili je žrtva organizovanog kriminala, ili je iz drugih razloga ostalo bez roditeljske zaštite, starateljstva ili bez pratnje,
- Licu bez državljanstva,
- Strancu za kojeg se utvrdi da bi mu život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, vjere, nacionalne pripadnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi, političkog mišljenja ili iz razloga što bi bio podvrgnut mučenju, kažnjavanju ili nekom drugom vidu nehumanog i ponižavajućeg postupanja, kada bi bio vraćen u zemlju iz koje dolazi,
- Iz drugih opravdanih razloga humanitarne prirode.

Privremeni boravak po osnovu spajanja porodice može se odobriti strancu pod uslovima da:

- Državljanin BiH, odnosno stranac sa odobrenim boravkom BiH ima osiguran smještaj za sebe i članove porodice za koje traži odobrenje boravka po osnovu spajanja porodice i ima stalni izvor prihoda, odnosno da raspolaže dovoljnim sredstvima za izdržavanje u BiH lica za koje podnosi zahtjev,
- Državljanin BiH, odnosno stranac sa odobrenim boravkom BiH ima osigurano zdravstveno osiguranje za sebe i članove porodice za koje traži odobrenje boravka po osnovu spajanja porodice,
- Ne postoje razlozi koji isključuju odobrenje boravka, a koji se odnose na neposjedovanje ljekarskog uvjerenja, pasoša sa rokom važenja najmanje tri mjeseca dužim od perioda na koji se traži odobrenje, vođenje krivičnog postupka, kažnjavanje za krivično djelo, prisustvo stranca koje predstavlja prijetnju javnom poretku ili sigurnosti BiH ili predstavlja prijetnju javnom zdravlju, izuzev kad je oboljenje nastupilo nakon odobrenog boravka u BiH.

Stalni boravak

Stalni boravak može se odobriti strancu pod uslovima da:

- Na osnovu odobrenja privremenog boravka neprekidno boravi na teritoriji BiH najmanje pet godina prije podnošenja zahtjeva za odobrenje stalnog boravka,
- Raspolaže dovoljnim i redovnim sredstvima za izdržavanje,
- Ima osigurano zdravstveno osiguranje.
- Ima osiguran odgovarajući smještaj.

Dokumenti koji su vam potrebni kako bi prijavili boravak zavise od vrste boravka. Listu dokumentacije možete pogledati na internet stranici Službe za poslove sa strancima: <http://sps.gov.ba/potrebni-dokumenti/?lang=hr>

Ko se u Bosni i Hercegovini smatra stranim državljaninom?

Svaka osoba koja ne posjeduje državljanstvo BiH, pa samim tim i osobe porijeklom iz BiH koje ne posjeduju državljanstvo BiH. Stranim državljanima se ne smatra osoba koja ima dvojno državljanstvo, odnosno osoba koja ima državljanstvo druge države pored državljanstva BiH.

DRŽAVLJANSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

/// 1.2. DRŽAVLJANSTVO //////////////////////////////////////

Državljanstvo BiH stiče se:

- porijeklom,
- rođenjem na teritoriji Bosne i Hercegovine,
- usvajanjem,
- putem naturalizacije,
- putem međunarodnog sporazuma.

Iseljeništvo iz BiH državljanstvo BiH najčešće stiče porijeklom. Prema Zakonu o državljanstvu BiH, dijete rođeno izvan BiH državljanstvo BiH stiče porijeklom na jedan od slijedećih načina:

1. čiji su oba roditelja bili državljani BiH u vrijeme rođenja djeteta, bez obzira na mjesto njegovog rođenja;
2. čiji je jedan roditelj bio državljanin BiH u vrijeme rođenja djeteta i dijete je rođeno na teritoriji BiH;
3. čiji je jedan roditelj bio državljanin BiH u vrijeme djetetovog rođenja, a dijete je rođeno u inostranstvu, ako bi ono inače bilo bez državljanstva;
4. rođeno u inostranstvu, a čiji je jedan roditelj bio državljanin BiH u vrijeme djetetovog rođenja, pod uslovom da do vremena kada napuni 23 godine:
 - a. bude registrovano u svrhu evidentiranja BiH državljana kod kompetentnih vlasti u BiH u zemlji ili inostranstvu;
 - b. ima stalno mjesto boravka na teritoriji BiH.

Za sticanje bh. državljanstva porijeklom dokumente predajete jednoj od sljedećih institucija:

- FEDERACIJA BIH -

kod nadležnog organa za vođenje matičnih knjiga po mjestu rođenja

- REPUBLIKA SRPSKA -

u matičnom opštinskom uredu na čijem području podnosilac zahtjeva ima prebivalište

- BRČKO DISTRIKT BIH -

Odjeljenje za javni registar Vlade Distrikta.

Dokumentacija koja je potrebna da se preda uz zahtjev za sticanje državljanstva zavisi od osnova sticanja državljanstva.

Više informacija o dokumentima koji su potrebni da se predaju uz zahtjev možete naći na:

FBiH: <http://www.fmup.gov.ba/v2/stranica.php?idstranica=68>

RS: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/muls/OM/Resori/uprava/Pages/Splash.aspx>

Brčko distrikt BiH: samo za određivanje entitetskog državljanstva, više informacija na: <http://www.bdcentral.net/index.php/ba/odjeljenja-vlade-brko-dsitrikta-bih/javni-registar/matina-evidencija>
<http://www.bdcentral.net/index.php/ba/servisizagradane/entitetsko-drzavljanstvo>

Da li u inostranstvu može podnijeti zahtjev za prijem u državljanstvo?

Može, naime ukoliko podnosilac stalno živi u inostranstvu ili u inostranstvu boravi duže od 60 dana, zahtjev podnosi preko diplomatsko-konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine.

///// Pitanje dvojnog državljanstva? //////////////////////////////////////

Državljeni BiH, pa tako i iseljeništvu BiH, mogu imati državljanstvo druge države pod uslovom da postoji bilateralni sporazum između BiH i države sa kojom se to pitanje uređuje, ili ukoliko te države prijem u svoje državljanstvo neuslovljavaju odricanjem državljanstva BiH.

Bosna i Hercegovina ima zaključene bilateralne sporazume o dvojnog državljanstvu sa Hrvatskom, Srbijom i Švedskom.

///// Šta ukoliko želite da se odreknete državljanstva BiH? //////////////////////////////////////

Osoba koja se odriče državljanstva BiH, daje izjavu o odricanju lično ili putem punomoćnika na pripremljenom obrascu kod Ministarstva civilnih poslova BiH u Sarajevu ili u diplomatsko konzularnim predstavništvima BiH – ambasade i konzulati u inozemstvu.

Više informacija i listu dokumentacije koja je potrebna za odricanje možete pronaći na internet stranici Ministarstva civilnih poslova BiH:

http://www.mcp.gov.ba/org_jedinice/sektor_drzavljanstvo/default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=108&pageIndex=1

OSOBNİ DOKUMENTI I SKLAPANJE BRAKA

/// 1.3. OSOBNI DOKUMENTI I SKLAPANJE BRAKA //////////////////////////////////////

///// Jedinstveni matični broj (JMB) //////////////////////////////////////

Osobi koja nema određen JMB isti određuje nadležan organ po mjestu prebivališta, a novorođenom djetetu po mjestu rođenja, odnosno upisa u matičnu knjigu rođenih. Djetetu državljaninu BiH rođenom u inostranstvu, JMB dodjeljuje nadležni organ u mjestu posljednjeg mjesta prebivališta roditelja u BiH, a zahtjev se može podnijeti i putem diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH. Osobi koja stiče državljanstvo BiH kao dvojno određiće se i JMB u BiH. JMB sadrži 13 cifara od kojih prvih šest predstavlja datum rođenja, drugih šest predstavlja kombinaciju pola i registracionog područja, a trinaesta cifra predstavlja kontrolni broj.

Izdavanje, poništavanje i zamjena JMB u djelokrugu svoje nadležnosti vrši:

- FEDERACIJA BIH -

Info na: www.fup.gov.ba

- REPUBLIKA SRPSKA -

Info na: www.mup.vladars.net

- Brčko distrikt BIH-

Info na: www.bdcentral.net

///// Lična karta //////////////////////////////////////

Ukoliko želite da predate zahtjev za ličnu kartu, to možete uraditi kod:

- FBiH -

Kantonalna ministarstva
unutrašnjih poslova

- RS -

Ministarstvo unutrašnjih
poslova

- Brčko distrikt -
Vlada Brčko distrikta

Na slijedećim stranicama možete pronaći listu dokumenata potrebnih za dobivanje lične karte:

Federacija BiH: <http://www.fup.gov.ba/?cat=9>

Republika Srpska: http://www.mup.vladars.net/index.php?vijest=dokumenti&vrsta=licna_dokumenta

Brčko distrikt: <http://www.bdcentral.net/index.php/ba/odjeljenja-vlade-brko-dsitrikta-bih/javni-registar/lina-dokumenta>

///// Lična karta za strance //////////////////////////////////////

Lična karta za strance se izdaje na osnovu zahtjeva za izdavanje i zamjenu lične karte za strance. Zahtjev se podnosi nadležnom organu po mjestu stalnog boravka stranca (MUP RS, Kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, Policija Brčko Distrikta BiH) na obrascu LK-OI-S1 (koji se dobije na lokaciji – bez naknade).

Uz zahtjev za izdavanje lične karte za strance umjesto nestale lične karte za strance, stranac je dužan priložiti potvrdu o prijavi nestanka, izdatu od strane nadležnog organa i dokaz da je lična karta za strance oglašena nevažećom u "Službenom glasniku BiH".

Više informacija na:

Federacija BiH: <http://www.fup.gov.ba/?cat=9>

Republika Srpska: http://www.mup.vladars.net/index.php?vijest=dokumenti&vrsta=licna_dokumenta

Brčko distrikt: <http://www.bdcentral.net/index.php/ba/odjeljenja-vlade-brko-dsitrikta-bih/javni-registar/lina-dokumenta>

///// Vozačka dozvola //////////////////////////////////////

Zahtjev za izdavanje vozačke dozvole podnosi se organizacionim jedinicama - Odjeljenja za administraciju u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova, u čijoj nadležnosti je izdavanje isprava, a prema prebivalištu podnosioca zahtjeva, odnosno na čijem području raseljena osoba ima boravište. Vozačka dozvola se izdaje na zahtjev lica koje je položilo vozački ispit.

Ukoliko želite da predate zahtjev za dobijanje/produženje vozačke dozvole, to možete uraditi kod:

- FBiH -

Kantonalna ministarstva
unutrašnjih poslova

- RS -

Ministarstvo unutrašnjih
poslova

- Brčko distrikt -
Vlada Brčko distrikta

Više informacija o dokumentima potrebnim za dobivanje vozačke dozvole:

Federacija BiH: <http://www.fup.gov.ba/?cat=9>

Republika Srpska: http://www.mup.vladars.net/index.php?vijest=dokumenti&vrsta=vozaccka_dozvola

Brčko distrikt: <http://www.bdcentral.net/index.php/ba/odjeljenja-vlade-brko-dsitrikta-bih/javni-registar/lina-dokumenta>

///// Međunarodna vozačka dozvola //////////////////////////////////////

Međunarodna vozačka dozvola je prepis nacionalne vozačke dozvole na više jezika, na formatu obrasca, koji je određen međunarodnim saobraćajnim propisima, koju mogu dobiti svi vozači koji posjeduju važeću nacionalnu BH dozvolu.

Međunarodnu vozačku dozvolu u BiH izdaju za to ovlaštene **auto-moto klubovi/savezi** i **auto-moto društva** koja su registrirana u Bosni i Hercegovini, entitetima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Auto-moto savezima, klubovima ili asocijacijama ovlaštenje za izdavanje međunarodnih vozačkih dozvola izdaje Ministarstvo komunikacija i prometa BiH.

Međunarodna vozačka dozvola izdaje se na zahtjev vozača sa prebivalištem u Bosni

i Hercegovini, a **na osnovu važeće vozačke dozvole** izdate od strane nadležnog tijela Bosne i Hercegovine na period važenja od dvije godine.

Međunarodna vozačka dozvola potrebna je prilikom putovanja u većinu zemalja Evrope, a u zemljama u kojima se ne zahtijeva, njeno posjedovanje postaje neophodno ukoliko se u tim zemljama želi voziti automobil sa tamošnjim registarskim tablicama ili rent-a-car vozilo.

Međunarodna vozačka dozvola se izdaje na osnovu sljedećeg:

- vozačka dozvola - na uvid,
- dvije slike (3,5x4,5 cm),
- dokaz o odobrenom boravku stranog državljanina,
- lična karta BiH, ili pasoš BiH - za državljane BiH s dvojnim državljanstvom može se priložiti i pasoš druge države samo ako je u isti upisano mjesto prebivališta u BiH,
- dokaz o uplati naknade za obrazac vozačke dozvole.

Međunarodna vozačka dozvola se izdaje na period od dvije godine, s tim da je taj rok i kraći, ukoliko valjanost vozačke dozvole ističe prije tog roka.

Više informacija na:

<http://www.amsbih.ba/index.php/2015-10-02-11-15-47/medunarodna-vd>

<https://bihamk.ba/bs/vijesti/touring-info/199#>

<http://www.ams-rs.com/dokumenti/medjunarodna-vozaccka-dozvola>

//////// Putne isprave //////////////////////////////////////

Izdavanje i produženje putne isprave

Prilikom podnošenja zahtjev za izdavanje putne isprave od podnosioca zahtjeva se uzimaju biometrijski podaci (slika, otisci prstiju i potpis). Zahtjev za izdavanje putne isprave je elektronski obrazac i popunjava se na šalteru nadležnog organa za izdavanje putne isprave.

Za izdavanje putne isprave potrebno je priložiti slijedeću dokumentaciju:

- Lična karta - za punoljetne osobe,
- Izvod iz matične knjige rođenih sa upisanim JMB - za maloljetne osobe,
- Uplata (prvi originalni primjerak uplatnice) na jedan od slijedećih računa:
- Iznos: - 50,00 KM (pasoš za punoljetne državljane sa rokom važenja 10 godina)
- - 40,00 KM (za državljane u dobi od 3 - 18 godina sa rokom važenja 5 godina)
- - 30,00 KM (za državljane koji nisu navršili 3 godine sa rokom važenja 3 godine)
- Stari pasoš-putovnica

Zahtjev za putne isprave podnosi se ISKLJUČIVO LIČNO.

Maloljetne osobe moraju biti prisutne prilikom podnošenja zahtjeva, u pratnji jednog ili oba roditelja, odnosno zakonskog staratelja. Također, maloljetne osobe od 14-18 godina moraju biti prisutne i prilikom preuzimanja pasoša - putovnice u pratnji roditelja.

- Saglasnost za izdavanje putne isprave za maloljetna lica daju oba roditelja, odnosno zakonski staratelj (uz ličnu kartu-na uvid).
- Ako je jedan od roditelja umro dostaviti Izvod iz matične knjige umrlih- na uvid.

- Ako je brak roditelja razveden dostaviti ovjerenu kopiju odluke suda. Maloljetne osobe ne mogu se upisati u pasoš roditelja, nego moraju posjedovati svoj vlastiti pasoš.

Zakonski rok za izdavanje putnih isprava je 30 dana.

Putna isprava se poništava ako nije preuzeta u roku od 90 dana od dana isteka zakonom utvrđenog roka za izdavanje putne isprave u skladu sa Uputstvom o načinu oduzimanja i poništavanja putnih isprava ("Službeni glasnik BiH" br. 55/09 i 103/13).

Putna isprava se može preuzeti:

1. lično

2. putem punomoćnika:

- prilikom podnošenja zahtjeva za pasoš može se pred službenom osobom ovlastiti punoljetna osoba koja će preuzeti njegov/njen pasoš,
- opunomoćiti punoljetnu osobu koja će preuzeti njegov/njen pasoš, a punomoć mora biti ovjerena od strane notara ili diplomatsko-konzularnog predstavništva BiH (original)

3. putem pošte:

- prilikom podnošenja zahtjeva za pasoš treba dostaviti kovertu sa dostavnicom i nalijepljenim poštanskim markicama u iznosu od 3,80 KM.

Za produženje putne isprave potrebno je priložiti slijedeću dokumentaciju:

- Izvod iz matične knjige rođenih,
- Uvjerenje o državljanstvu – original, ne stariji od 6 mjeseci i
- Obrazac JMB-7 za evidentiranje JMB-a u centralnu bazu civilnog registra.

Izdavanje putne isprave u diplomatsko konzularnim predstavništvima BiH

Više informacija o izdavanju putne isprave u inostranstvu možete pronaći na internet stranici Ministarstva vanjskih poslova BiH:

http://www.mvp.gov.ba/konzularne_informacije/kako_do_pasosa_bih/?id=229

gdje u inostranstvu mogu predati za produžetak pasoša?

U skladu sa odredbama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine, diplomatsko – konzularna predstavništva izdaju pasoše državljanima BiH koji u inostranstvu borave tri mjeseca ili duže.

Putovanje sa putnom ispravom BiH

Državljan i BiH za putovanje u zemlje članice EU i zemlje potpisnice Šengenskog sporazuma pored biometrijskog pasoša (rok važenja najmanje 3 mjeseca od datuma namjeravanog boravka) moraju posjedovati i novcu iznosu od 35-70 eura za svaki dan boravka u zemljama EU. Granične službe mogu zahtijevati dokaz o posjedovanju novčanih sredstava za boravak u određenoj zemlji ili informaciju o adresi na kojoj će odsjesti.

Vizni režim za putovanje sa putnom ispravom BiH

Informacije o viznom režimu za sve zemlje možete dobiti na:

http://www.mvp.gov.ba/konzularne_informacije/kako_do_pasosa_bih/?id=229

///// Sklapanje braka u BiH //////////////////////////////////////

Brak mogu sklopiti osobe koje su navršile 18 godina života i koje nisu potpuno lišene poslovne sposobnosti ili nesposobne za rasuđivanje. Brak se zaključuje u matičnom uredu jedinice lokalne samouprave (općina/opština, grad).

Ko ne može sklopiti brak u BiH:

- osoba koje je već u braku,
- osoba kojoj je oduzeta poslovna sposobnost ili koja je nesposobna za rasuđivanje, osim ako sud u vanparničnom postupku dozvoli sklapanje braka,
- krvni srodnici do četvrtog koljena,
- usvojilac i usvojenik u slučaju nepotpunog usvojenja,
- brak ne može biti sklopljen između svestrani i snahe, zeta i punice, oćuha i pastorka, maćehe i pastorka, bez obzira da li je raniji brak okončan,
- maloljetne osobe (koje nisu navršile 18 godina), osim uz pristanak roditelja ili ako sud u vanparničnom postupku ne donese odluku da su spremni za braćnu zajednicu.

Dokumenti potrebni za sklapanje braka

Dokumentacija koju je potrebno predati u matični ured, zavisi od toga da li su budući braćni partneri državljani BiH ili ne.

Za državljane BiH:

1. rodni list budućih braćkih partnera,
2. uvjerenje o državljanstvu budućih braćkih partnera-ne starije od 6 mjeseci),
3. uvjerenje o slobodnom braćnom stanju (izdaje općina roćenja, ne starije od 2 mjeseca),
4. lićne karte budućih braćnih partnera i njihovih svjedoka (kumova)- fotokopije,
5. Prijave CIPS-a budućih braćnih partnera – fotokopije,

Za strance:

1. rodni list,
2. državljanstvo (uvjerenje),
3. ledićni list – uvjereje o slobodnom braćnom stanju,
4. Uvjerenje da nema zakonskih smetnji za sklapanje braka sa državljaninom/ državljankom BiH (Nulla oatea),
5. fotokopija pasoša,
6. fotokopija kartona prijave boravka stranca.

Dokumenti moraju biti original sa prijevodom od strane ovlaštenog sudskog tumaća.

Budući bračni partneri su dužni osigurati prisustvo ovlaštenog prevodioca, ukoliko postoji potreba za istim.

Rok za sklapanje braka ne može biti kraći od 30 dana od dana prijavljivanja. Na najavu vjenčanja dolaze oba buduća bračna partnera.

A light gray, stylized outline of a car, viewed from the front. The car's shape is simplified, with rounded corners and a prominent roofline. The text is centered within the car's body.

**POKRETNNA I
NEPOKRETNNA
IMOVINA U BIH**

/// 1.4. Pravo vlasništva na pokretnu i nepokretnu imovinu stranaca u BiH //////////////////////////////////////

Strano fizičko i pravno lice može biti nosilac prava vlasništva na pokretnoj stvari, pod istim uslovima kao i domaće fizičko i pravno lice.

Strane osobe koje nemaju državljanstvo Bosne i Hercegovine ne smatraju se stranim osobama prema zakonu o stvarnim pravima ako su rođeni u Bosni i Hercegovini ili su njihovi potomci, kao što je i slučaj sa iseljeništvom BiH.

Strane osobe stiču pravo vlasništva na nekretnini u BiH pod uvjetom reciprociteta, izuzev kada se pravo stiče naslijeđivanjem, ako zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno. Pretpostavlja se da postoji reciprocitet.

Listu zemalja s kojima ne postoji reciprocitet objavljuje Federalno ministarstvo pravde i Ministarstvo pravde RS, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva vanjskih poslova BiH, svake godine najkasnije do 31. januara.

Lista zemalja sa kojima BiH **nema reciprocitet** je navedena u linkovima ispod:

Federacija BiH: <http://fmp.gov.ba/bs/lista-zemalja-reciprocitet-u-sticanju-prava-vlasnistva-na-nekretninama.html>

Republika Srpska: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpr/Pages/default.aspx#collapsible5>

///// Postupak kupovine nekretnina u BiH //////////////////////////////////////

Strana fizička i pravna lica u BiH su potpuno izjednačena u pogledu ostvarivanja prava, te kupovine nekretnine, sa domaćim licima.

U sljedeća 3 koraka ćemo na jednostavan način objasniti kupovinu nekretnina:

KORAK 1 PROVJERA

Nakon što odaberete nekretninu koju želite kupiti prvo što trebate uraditi je da lično provjerite stanje u katastru i izvršite uvid u zemljišne knjige u općinskim sudovima u Federaciji BiH, u područnim organizacionim jedinicama Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. u Republici Srpskoj i u Osnovnom sudu Brčko Distrikta BiH kako biste se uvjerali da je nekretnina upisana na ime prodavca, te da nije opterećena nikakvim teretima, poput naplate potraživanja trećih lica, hipoteke, javnog dobra, kao i provedene eksproprijacije, jer ćete u posljednjem primjeru, ukoliko kupite nekretninu, a niste znali da je prethodno proveden postupak eksproprijacije, morati vratiti nekretninu državi, a vama u tom slučaju jedino predstoji parnična tužba za naknadu štete kod nadležnog suda, a to je postupak koji može trajati godinama.

KORAK 2 UGOVOR

Nakon što izvršite pomenute provjere, zaključujete ugovor o kupoprodaji kod notara.

Notarske tarife možete pogledati na:

Državljeni BiH koji prvi put kupuju nekretninu oslobođeni su plaćanja poreza, međutim ukoliko ste imali nekretninu i prodali je, pa sada kupujete drugu, obavezni ste platiti porez na promet nepokretnosti u poreznoj upravi prema adresi nekretnine.

Obveznik poreza na promet nepokretnosti je kupac na kojega se vrši prenos prava vlasništva. Također, ukoliko se vrši zamjena nekretnine, porez plaća ona fizička osoba koja daje nekretninu i pravo veće vrijednosti u zamjenu. Osnovica poreza na promet nepokretnosti je prometna vrijednost nepokretnosti i prava.

KORAK 3 UPIS

Nakon što zaključite ugovor kod notara i izvršite plaćanje poreza na promet nepokretnosti, sljedeći korak je da odete u zemljišno-knjižni ured.

Kupovinom nekretnine i potpisivanjem ugovora ne stiže se automatizmom pravo vlasništva nad nekretninom. Po obavljenoj kupnji nekretnine potrebno je podnijeti prijedlog za upis u zemljišne knjige. Prijedlog se podnosi zemljišno-knjižnom uredu (ZK) općinskog suda FBiH i Brčko Distrikta, područnoj organizacionoj jedinici Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove RS, na čijem se području nalazi nekretnina koja je predmet kupoprodaje. Po ostvarenom upisu kupac postaje i zemljišnoknjižni vlasnik. Prijedlozi za upis u zemljišne knjige se obrade u relativno kratkom vremenu, tako da u roku od 15 dana, ako je sva dokumentacija uredna, dobijete rješenje o upisu prava vlasništva na kućnu adresu.

Federacija BiH: općinski sudovi u Federaciji BiH

Republika Srpska: područne organizacione jedinice Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove u Republici Srpskoj

Brčko Distrikt BiH: Osnovni sud Brčko Distrikta BiH

<https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/institucije.jsp?ins=10001>

Kolika je stopa poreza na nepokretnosti u BiH?

Stopa poreza na nepokretnosti je različita na nivou BiH.

- U FBiH porezna stopa iznosi 5%.
- U Republici Srpskoj porezna stopa iznosi 0,20%
- U Brčko distriktu porezna stopa iznosi od 0,10 do 0,20%

U zavisnosti od kamatne stope variraju i kazne za fizička lica u slučaju neplaćanja poreza u roku od 15 dana. Tako da u FBiH i u BD kazne se kreću od 200 do 1.000 KM, dok je u Republici Srpskoj kazna nešto veća i kreće se od 1.000 do 3.000 KM.

///// Registracija vozila u BiH //////////////////////////////////////

Da biste registrovali vozilo potreban je dokaz o vlasništvu (kupoprodajni ugovor, rješenje o nasljeđivanju, eventualni račun iz prodavnice novih automobila i slično).

Sljedeći korak je tehnički pregled. Potrebno je da vozilo odvezete u posebno ovlašteni tehnički pregled vozila, gdje će se utvrditi da li je vozilo ispravno za saobraćaj. Cijena tehničkog pregleda vozila zavisi od karakretistika i kategorije vozila.

Nakon tehničkog pregleda se plaća obavezno osiguranje vozila kod osiguravajuće kuće koju izaberete. Također, možete ovlastiti osiguravajuću kuću da izvrši sljedeći korak umjesto vas, ako ne onda idete na idući korak.

Sljedeći korak je izdavanje vlasničkog lista i saobraćajne dozvole. Nakon obavljenog tehničkog pregleda i svih plaćenih dažbina, potrebno je da odete u policijsku stanicu na teritoriji općine/opštine u kojoj živite i predate svu dokumentaciju.

///// Produženje registracije //////////////////////////////////////

Registracija vozila obavlja se jednom godišnje na način opisan u prethodnom tekstu, s tim da je potrebno ponijeti samo saobraćajnu dozvolu.

Ukoliko vozilo ne registrujete mjesec dana od dana isteka registacije, potrebno je da odjavite vozilo i vratite registarske tablice u mjestu gdje ste prethodno registrovali vozilo.

ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

/// 1.5. PRAVO NA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE //////////////////////////////////

Ko je osigurana osoba

Osiguranik je osoba prijavljena na zdravstveno osiguranje na čije ime se uplaćuju doprinosi za zdravstveno osiguranje.

Vrste osiguranja:

- obavezno zdravstveno osiguranje,
- dobrovoljno osiguranje,
- prošireno osiguranje,
- ino osiguranje.

Osiguranici su:

1. osobe koje su zaposlene, ukoliko za svoj rad primaju plaću,
2. osobe koje osobnim radom samostalno obavljaju poslove u privatnom sektoru (samo-zaposleni) u vidu zanimanja ili profesionalne djelatnosti,
3. osobe koje imaju privremeno boravište i rade u BiH, a zaposlene su kod stranog poslodavca i nemaju osiguranje kod stranog fonda zdravstvenog osiguranja ili druge ustanove nadležne za realizaciju zdravstvenog osiguranja,
4. osobe koje se nakon završenog školovanja nalaze na obaveznom praktičnom radu, ako rade puno radno vrijeme,
5. poljoprivrednici/farmeri koji obavljaju poljoprivredne poslove, kao svoje jedino ili glavno zanimanje, poljoprivrednici koji su iznajmili svoje poljoprivredno zemljište i osobe koje su uzele zemljište u zakup, ukoliko nisu osigurane po drugom osnovu,
6. korisnici penzija,
7. korisnici prava na profesionalnu rehabilitaciju i zaposlenje u skladu s odredbama zakona o penzijsko invalidskom osiguranju,
8. korisnici penzija i invalidnine koji to pravo isključivo ostvaruju iz stranih penzijsko - invalidskih osiguranja, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno,
9. nezaposlene osobe, registrirane u nadležnoj službi za zapošljavanje,
10. osobe kojima je priznat status vojnog, mirnodopskog ili civilnog invalida rata ili status korisnika obiteljske invalidnine, u skladu s pozitivnim propisima, ako nisu osigurane po nekom drugom osnovu,
11. osobe koje su korisnici socijalne pomoći,
12. policijski službenici, vatrogasci i demineri,
13. druge osobe određene posebnim propisima.
14. Državljeni zemalja sa kojima je sklopljen Međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju (zdravstveno osiguranje) ostvaruju zdravstvenu zaštitu u obimu koji je utvrđen ugovorom.

Članovi porodice osiguranika

Članovi porodice osiguranika koji su korisnici prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja su:

- supružnik i djeca osiguranika.
- Djeca osiguranika imaju prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja:
 - 1) do navršene 15 godine života, a ako redovno pohađaju školu, fakultet ili neku drugu obrazovnu ustanovu, do završetka školovanja, a najduže do navršenih 26 godina,
 - 2) koja su zbog povrede ili bolesti prekinula redovno školovanje, imaju pravo na zdravstveno osiguranje u toku trajanja liječenja bolesti ili povrede;

3) koja postanu trajno ili privremeno nesposobna za rad prije 15 godina starosti ili u toku perioda redovnog školovanja, imaju pravo na zdravstveno osiguranje tokom trajanja njihove nesposobnosti, a u skladu s posebnim propisima.

- roditelj (otac, majka, oćuh, maćeha, usvojitelji osiguranika) ako ih izdržava,
- unuci, braća, sestre, djed i baka ako su nesposobni za samostalni život i rad i ako nemaju sredstava za izdržavanje, pa ih osiguranik izdržava.

Ino osiguranje

Građani upućeni na rad u inozemstvo su obvezno osigurani i imaju pravo na usluge regulisane zakonima o zdravstvenom osiguranju u Bosni i Hercegovini.

Državljeni zemalja sa kojima je sklopljen Međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju (zdravstveno osiguranje) ostvaruju zdravstvenu zaštitu u obimu koji je utvrđen ugovorom. Zdravstvena zaštita obuhvata pravo na zdravstvenu zaštitu u inozemstvu na osnovu odredbi zakona o zdravstvenom osiguranju u Bosni i Hercegovini, međudržavnih sporazuma o socijalnom osiguranju i na osnovu njih donesenih provedbenih akata.

Obveznici obraćunavanja i plaćanja doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje su osobe zaposlene u inostranstvu, a korisnici mogu biti i članovi porodice koje žive u BiH ako nisu osigurani po nekom drugom osnovu, što je regulisano međudržavnim sporazumima o socijalnom osiguranju.

Prijava na zdravstveno osiguranje

Prijava na zdravstveno osiguranje se vrši u područnim jedinicama Poreske uprave.

U Zavodu za zdravstveno osiguranje Federacije BiH, Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske i Fondu zdravstvenog osiguranja Brčko Distrikta BiH se vrši prijava članova porodice koje osiguranik izdržava, inostranih penzionera koji su penziju ostvarili u zemlji s kojom Bosna i Hercegovina ima potpisan sporazum o socijalnoj zaštiti i državljanima zemalja s kojima je Bosna i Hercegovina potpisala sporazum o socijalnoj zaštiti, a koji privremeno borave u Bosni i Hercegovini.

Pravo na zdravstvenu zaštitu za strane državljane

Državljeni zemalja sa kojima Bosna i Hercegovina ima potpisane sporazume o socijalnom osiguranju za vrijeme svog boravka u BiH mogu da koriste zdravstvenu zaštitu u skladu sa zakljućenim međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju sa sljedećim zemljama: Austrija, Htvarska, Srbija, Crna Gora, Turska, Makedonija, Slovenija, Mađarska, Belgija, Luksemburg, Bugarska, Češka, Slovačka, Danska, Francuska, Italija, Njemačka, Holandija, Norveška, Poljska, Švedska, Švicarska i Velika Britanija.

Korištenje zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini po osnovu međunarodnih sporazuma imaju:

- **državljeni BiH i članovi njihovih porodica** osigurani kod inostranih nosilaca socijalnog osiguranja koji privremeno borave u Bosni i Hercegovini, a čiji troškovi zdravstvene zaštite terete inostranog nosioca osiguranja;
- **članovi porodice državljeni BiH** osigurani kod inostranih nosilaca socijalnog osiguranja koji u BiH imaju stalno prebivalište, a koji koriste prava iz zdravstvenog osiguranja na teret inostranog nosioca socijalnog osigurnja;
- **korisnici penzija i renti** inostranih nosilaca socijalnog osigurnja i članovi njihovih porodica koji imaju stalno prebivalište u Bosni i Hercegovini, a čiji troškovi zdravstvene zaštite padaju na teret inostranog nosioca socijalnog osiguranja.

Zdravstveno osiguranje će pokriti hitne slučajeve, uključujući bolničko liječenje po osnovu sporazuma s nekim državama strancima i članovima njihove porodice, te zdravstvenu zaštitu propisanu zakonom.

Troškovi zdravstvene zaštite za sve kategorije padaju na teret inostranih organa socijalnog osiguranja zemalja potpisnica međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju.

Da bi koristili pravo na zdravstvenu zaštitu u Bosni i Hercegovini, prije dolaska stranci moraju zatražiti od svoje bolesničke blagajne potvrdu o pravu na davanje na obrascu koji je propisan ugovorom između zemalja ugovornica. Uz odgovarajući obrazac, treba dostaviti **kopiju prijave boravka u BiH sa adresom i datumom prijave**, na osnovu koje zavod zdravstvenog osiguranja izdaje bolesnički list s naznakom za koje se vrijeme može koristiti zdravstvena zaštita.

Koja prava imaju neosigurani građani

Neosigurani građani imaju pravo na liječenje u hitnim stanjima, pravo na obaveznu imunizaciju i na preventivne preglede u okviru programa prevencije, ukoliko je ta mogućnost predviđena.

VREDNOVANJE DIPLOMA STEČENIH IZVAN BIH

/// 1.6. VREDNOVANJE INOSTRANIH ŠKOLSKIH KVALIFIKACIJA U BIH //////////////////////////////////////

Priznavanje, ekvivalencija i nostrifikacija dokumenata u oblasti visokog, srednjeg i osnovnog obrazovanja stečenih izvan BiH s ciljem zaposlenja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava u BiH koja proističu iz stečenih kvalifikacija jedno je od bitnih pitanja za iseljeničtvo. Svi oni koju se privremeno ili trajno žele vratiti u Bosnu i Hercegovinu, a pri tome traže posao ili nastavak školovanja, potrebno je da svoje školske kvalifikacije stečene izvan BiH podvrgnu postupku priznavanja, nostrifikacije ili ekvivalencije, kako bi iste bile priznate u BiH.

S obzirom da je obrazovanje u nadležnosti nižih nivoa vlasti, ova oblast u BiH je regulirana nizom zakonskih i podzakonskih akata.

Kako bi bolje razumjeli ovu tematiku, bitno je napomenuti određene razlike među pojmovima priznavanja, ekvivalencije i nostrifikacije, kao i razliku među školskim javnim ispravama osnovne, srednje i visoke stručne spreme koje su stečene izvan BiH.

Priznavanje je formalno potvrđivanje vrijednosti inostrane školske obrazovne kvalifikacije, odnosno razdoblja obrazovanja, koje je izdalo nadležno tijelo u svrhu pristupa obrazovanju ili zapošljavanju.

Stručno priznavanje se odnosi na formalnu potvrdu nivoa postignutog obrazovanja u svrhu pristupa tržištu rada, odnosno zapošljavanja.

Akademsko priznavanje se odnosi na formalnu potvrdu razine postignutog obrazovanja u svrhu nastavka obrazovanja na određenom studijskom programu i određenom ciklusu visokoškolskog obrazovanja.

Ekvivalencijom svjedodžbi o započetom obrazovanju u inozemstvu priznaje se ravnopravnost s odgovarajućom svjedodžbom o završenim pojedinim razredima, godinama, semestrima ili položenim ispitima u Bosni i Hercegovini, radi nastavljanja školovanja.

Nostrifikacijom isprava o završenom osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju i stručnom ili naučnom stepenu stečenom u inozemstvu, priznaje se ravnopravnost s odgovarajućom svjedodžbom stečenom u Bosni i Hercegovini, kao i stručni naziv i druga prava koja ta isprava daje.

Procedura u svim institucijama u ovoj oblasti nije ista i regulirana je različitim zakonskim i podzakonskim aktima. U BiH je i dalje na snazi Zakon o nostrifikaciji i ekvivalenciji inostranih školskih svjedočanstava³ koji uređuje ovu oblast. Također, zakon koji malim dijelom regulira oblast priznavanja visokoškolskih isprava je Okvirni zakon o visokom obrazovanju u BiH⁴, dok su procedure provođenja propisane zakonskim i podzakonskim aktima na nižim nivoima vlasti.

Što se tiče priznavanja školskih javnih isprava osnovne i srednje stručne spreme, ova ovlast je regulirana entitetskim i kantonalnim zakonima i podzakonskim aktima o osnovnom i srednjem obrazovanju.

³ Zakon o nostrifikaciji i ekvivalenciji inostranih školskih svjedočanstava („Službeni list SR BiH“, broj 7/88)

⁴ Okvirni zakon o visokom obrazovanju u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 59/07 i 59/09)

Priznavanje visokoškolskih kvalifikacija

Javne isprave o stečenom obrazovanju, izdate do 06.04.1992. godine od mjerodavnih tijela bivše SFRJ, mjerodavnih tijela njezinih bivših socijalističkih republika i pokrajina, važe na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine, bez bilo kakvih dodatnih ovjera, što je u skladu sa Zakonom o važnosti javnih isprava u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 23/04).

Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja

U skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja je nadležan, između ostalog, za informiranje i priznavanje u oblasti visokog obrazovanja; koordiniranje i međunarodnu razmjenu akademskog osoblja, studenata i programa u oblasti visokog obrazovanja; predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim projektima u oblasti visokog obrazovanja iz svoje nadležnosti; kroz međunarodne mreže centara za informacije (mreže ENIC/NARIC), pruža informacije visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini, u vezi sa inostranim visokoškolskim ustanovama i programima kao osnov za priznavanje stepena i diploma za dalje školovanje na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini i predstavlja Bosnu i Hercegovinu u tim mrežama; daje obavještenje i mišljenje o stranim stepenima i diplomama u Bosni i Hercegovini, s ciljem nastavka školovanja na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini; daje savjete i informacije o pitanjima iz svog djelokruga stranama sa zakonitim interesom; u skladu sa Lisabonskom konvencijom i njenim pratećim dokumentima, donosi preporuke ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko Distriktu BiH o priznavanju diploma stečenih van Bosne i Hercegovine s ciljem zaposlenja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava koja proističu iz stečene kvalifikacije.⁵

Više informacija na: <http://www.cip.gov.ba>

///// Federacija BiH //////////////////////////////////////

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke nije nadležno za priznavanje visokoškolskih javnih isprava.

Stručno i akademsko priznavanje vrše nadležna kantonalna ministarstva obrazovanja i visokoškolske ustanove:

- Visokoškolske ustanove vrše i stručno i akademsko priznavanje (Sarajevski kanton, Zeničko-dobojski kanton, Hercegovačko-neretvanski kanton; Unsko-sanski kanton),
- Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa vrši i stručno i akademsko priznavanje (Posavski kanton; Kanton Središnja Bosna; Zapadnohercegovački kanton, Kanton 10),
- Tuzlanski kanton – za stručno priznavanje nadležno je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, a za akademsko priznanje Univerzitet u Tuzli.
- Bosansko-podrinjski kanton - zainteresirane osobe zahtjeve za priznanje visokoškolskih kvalifikacija u svrhu nastavka školovanja podnose fakultetu u Sarajevu, a u svrhu zapošljavanja Univerzitetu u Sarajevu.

⁵ Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja CIP <http://www.cip.gov.ba/> bs/o-nama/o-nama

///// Republika Srpska //////////////////////////////////////

U Republici Srpskoj institucija nadležna za stručno priznavanje strane visokoškolske diplome (u svrhu zapošljavanja i u druge profesionalne svrhe) je Ministarstva prosvjete i kulture RS.

- Da bi se pokrenuo postupak priznavanja, neophodno je da su ispunjeni sljedeći uslovi:
- Da je stranki rješenje o priznavanju potrebno u svrhu zapošljavanja i u druge profesionalne svrhe (polaganje stručnih i državnih ispita, napredovanje u struci, ostvarivanje prava iz radnog odnosa i slično);
- Da je stranka državljanin Bosne i Hercegovine i Republike Srpske ili da je strani državljanin koji ima prijavljeno boravište u Republici Srpskoj;
- Da je riječ o visokoškolskoj diplomi izdatoj van granica Bosne i Hercegovine.

Da bi pokrenuli postupak priznavanja ne morate imati prebivalište u Republici Srpskoj.

Na obrascu zahtjeva (na linku dolje) je popisana sva potrebna dokumentacija. Pored propisane dokumentacije, potrebno je dostaviti i uvjerenje o državljanstvu BiH (za državljane BiH), odnosno potvrdu o odobrenom boravištu u Republici Srpskoj i kopiju pasoša (za strane državljane).

Više informacija na: http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/visoko/aktuelno/Pages/Priznavanje_stranih_diploma.aspx

Za akademsko priznavanje strane visokoškolske diplome nadležne se licencirane visokoškolske ustanove.

///// Brčko Distrikt BiH //////////////////////////////////////

U Brčko Distriktu BiH stručno priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija obavlja Komisija za priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja pri Vladi Brčko Distrikta BiH, Odjeljenja za obrazovanje.

Više informacija na: <http://www.bdcentral.net/index.php/hr/odjeljenja-vlade-brko-dsitrikta-bih/obrazovanje>

Akademsko priznavanje vrše licencirane visokoškolske ustanove sa sjedištem u Brčko Distriktu BiH.

Više informacija na linku: <http://cip.gov.ba/bs/zakoni/br%C4%8Dko-distrikt>

///// Priznavanje diploma osnovnih i srednjih škola //////////////////////////////////////

Federacija BiH

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke

Postupak nostrifikacija i ekvivalencije srednjoškolskih obrazovnih isprava

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je nadležno za priznavanje stranih isprava srednjeg obrazovanja, ovisno o tome da li su pojedini kantoni donijeli posebne zakone iz ove oblasti po kojima rade.

S tim u vezi, provodi postupak nostrifikacija i ekvivalencije srednjoškolskih obrazovnih isprava za Zeničko-dobojski kanton, a za Bosansko-podrinjski kanton, postupak nostrifikacija i ekvivalencije osnovnoškolskih i srednjoškolskih obrazovnih isprava.

Postupak se pokreće podnošenjem zahtjeva osobno ili putem opunomoćenika na protokol Ministarstva.

Potrebni dokumenti:

- Svjedodžbe o obrazovanju u inostranstvu, kao i završnu svjedodžbu (diplomu), i to u originalu ili duplikat, odnosno svaki drugi primjerak koji u potpunosti zamjenjuje original u skladu s propisima zemlje u kojoj je izdana svjedodžba. Završni dokument (Diploma) mora biti ovjeren „apostille” pečatom.
- Ovjeren prijevod od ovlaštenog sudskog tumača - originali ili ovjerene kopije svjedodžbi (diplome) o obrazovanju u inostranstvu.
- Svjedodžba o obrazovanju u BiH prije obrazovanja u inostranstvu.
- Kopija identifikacijske isprave.

Više informacija na: <http://www.fmon.gov.ba/Nostrifikacija/Index>

Priznavanje stranih diploma osnovnih i srednjih škola u Federaciji BiH je besplatno.

Unsko-sanski kanton

Za postupak nostrifikacija i ekvivalencije osnovnih i srednjoškolskih obrazovnih isprava nadležno je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona.

Posavski kanton

Za postupak nostrifikacija i ekvivalencije osnovnih i srednjoškolskih obrazovnih isprava nadležno je Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Posavskog kantona

Zeničko-dobojski kanton

Za postupak nostrifikacija i ekvivalencije osnovnih obrazovnih isprava nadležno je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona.

Za postupak nostrifikacija i ekvivalencije srednjoškolskih obrazovnih isprava nadležno je Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke.

Bosansko-podrinjski kanton

Za Bosansko-podrinjski kanton, postupak priznavanja i nostrifikacije dokumenata u oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja, obavlja Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke.

Kanton Središnja Bosna

Za postupak nostrifikacija i ekvivalencije osnovnih i srednjoškolskih obrazovnih isprava nadležno je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona Središnja Bosna.

Hercegovačko-neretvanski kanton

Za postupak nostrifikacije i ekvivalencije obrazovnih isprava o završenom osnovnom i srednjem obrazovanju, odnosno završenim pojedinim razredima osnovnog i srednjeg obrazovanja nadležno je Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanskog kantona.

Kanton 10

Za postupak nostrifikacija i ekvivalencije osnovnih i srednjoškolskih obrazovnih isprava nadležno je Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10.

Republika Srpska

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske

Postupak nostrifikacije i ekvivalencije osnovnoškolskih i srednjoškolskih obrazovnih isprava

Pravo da pokrene ovaj postupak ima državljanim RS i BiH koji je u inostranstvu završio školu ili pojedini razred škole, kao i strani državljani i osobe bez državljanstva ako ima pravni interes.

Postupak se pokreće podnošenjem zahtjeva podnošenjem zahtjeva Ministarstvu prosvjete i kulture RS putem pošte ili osobno na protokol.

Potrebni dokumenti:

- ovjerena kopija diplome,
- ovjerene kopije svjedočanstva za sve razrede završene u inostranstvu ili druga školska isprava (đačka knjižica),
- prijevod dokumentacije od ovlaštenog prevodioca (ukoliko je potrebno).

Priznavanje stranih diploma osnovnih i srednjih škola u Republici Srpskoj je besplatno.

Obrazac zahtjeva možete preuzeti na: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/%D0%BEsnovno/Pages/Aktuelnosti.aspx>

Brčko Distrikt BiH

Za postupak priznavanja školskih isprava u oblasti srednjeg i osnovnog obrazovanja stečenih van teritorije BiH u Brčko Distriktu BiH nadležno je Odjeljenje za obrazovanje pri Vladi Brčko Distrikta BiH.

Više informacija na: <http://www.bdcentral.net/index.php/hr/odjeljenja-vlade-brko-dsitrikta-bih/obrazovanje>

**ZAPOSLENJE U
BIH**

/// 1.7. ZAPOSLENJE I POSTUPAK DOBIVANJA RADNE DOZVOLE //////////////////////////////////////

Ukoliko ste pronašli zaposlenje i želite da predate aplikaciju za radnu i boravišnu dozvolu, to možete uraditi kod:

- FBiH -

Federalni zavod za
zapošljavanje - Služba za
zapošljavanje na nivou
kantona

- RS -

Zavod za zapošljavanje
Republike Srpske

- Brčko distrikt -

Zavod za zapošljavanje
Brčko distrikta

Dokumentacija potrebna za izdavanje radne dozvole u:

Federaciji BiH: www.fzzz.ba/radne_dozvole -> **Kratki opis procedure za izdavanje radnih dozvola strancima (ili klikom ovdje)**

Republici Srpskoj: www.investsrpska.net -> **Poslovni vodič -> Radna i boravišna dozvola (ili klikom ovdje)**

Brčko distrikt BiH: www.skupstinabd.ba -> **Zakoni -> Zakon o radu (ili klikom ovdje)**

Postupak dobivanja radne dozvole u BiH je sljedeći:

1. Strani državljanin pronalazi **posao** ili biva pozvan da radi;
2. Poslodavac pribavlja stranom državljaninu **radnu dozvolu** u zavodu za zapošljavanje, a strani državljanin ulazi u Bosnu i Hercegovinu tek nakon pribavljene radne dozvole;
3. Stranac u Službi za poslove sa strancima, po osnovu izdate radne dozvole podnosi zahtjev za **odobrenje boravka** u BiH (van BiH zahtjev se Službi podnosi putem DKP-a u zemlji boravka, a u BiH zahtjev se podnosi direktno nadležnoj organizacionoj jedinici Službe);
4. **Ugovor** o radu ili drugi odgovarajući ugovor sa strancem poslodavac ne može zaključiti prije nego što je strancu odobren privremeni boravak. Poslodavac je dužan Službi dostaviti primjerak zaključenog ugovora o radu ili drugog odgovarajućeg ugovora najkasnije u roku od tri dana od dana zaključivanja ugovora.

Radna dozvola se gubi u slučaju otkaza boravka ili raskida ugovora sa poslodavcem. Posljedica rada bez radne dozvole je otkaz boravka uz koji je moguće izreći i zabranu ulaska u BiH u trajanju od jedne do pet godina.

Šta ako kao strani državljanin ostanem bez posla u BiH?

Strani državljani se ne mogu prijaviti na redovnu evidenciju Službe za zapošljavanje, ali Služba ima posebnu evidenciju za strance. Strani državljani tek kada postanu državljani BiH, kada dobiju lična dokumenta mogu se prijaviti na redovnu evidenciju.

OSTVARIVANJE BIRAČKOG PRAVA DRŽAVLJANA BIH KOJI ŽIVE IZVAN BIH

/// 1.8. OSTVARIVANJE BIRAČKOG PRAVA DRŽAVLJANA BIH KOJI ŽIVE IZVAN BIH //////////////////////////////////////

Svaki državljanin Bosne i Hercegovine sa navršenih **osamnaest (18) godina života** ima pravo da glasa i da bude izabran.

Državljanin Bosne i Hercegovine, koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo registrirati se i **glasati lično ili poštom** za općinu u kojoj je imao prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište i u trenutku podnošenja zahtjeva za registraciju.

///// Glasanje izvan Bosne i Hercegovine //////////////////////////////////////

Za glasanje izvan BiH može da se prijavi izbjegla osoba iz BiH i osoba koja **privremeno** živi u inostranstvu, a ispunjava sljedeće uslove:

- da je državljanin Bosne i Hercegovine,
- da je navršila 18 godina, odnosno da će do dana održavanja izbora navršiti 18 godina i
- da ima prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini u skladu sa zakonom.

Dokumenti koje treba da dostavi osoba koja se prvi put prijavljuje za glasanje izvan BiH:

Osoba koja privremeno boravi izvan Bosne i Hercegovine

- popunjen i svojeručno potpisan obrazac prijave PRP-1 i
- fotokopija jednog važećeg dokumenta u svrhu dokazivanja identiteta (lična karta BiH ili vozačka dozvola BiH ili pasoš BiH).

Izbjegla osoba

- popunjen i svojeručno potpisan obrazac prijave PRP-1,
- dokument u svrhu dokazivanja državljanstva BiH (uvjerenje o državljanstvu BiH, ne starije od 6 mjeseci ili fotokopija važećeg pasoša BiH),
- dokument u svrhu dokazivanja identiteta sa fotografijom (fotokopija jednog od važećih dokumenata: lična karta BiH ili vozačka dozvola BiH ili pasoš BiH ili fotokopija važeće lične isprave izdate od zemlje domaćina ili fotokopija izbjegličkog kartona izdatog od vlade zemlje domaćina ili druge međunarodne organizacije),
- dokaz o prebivalištu u BiH – fotokopija stare lične karte iz perioda popisa 1991. godine ili potvrda o prebivalištu u BiH iz perioda popisa 1991. godine ili iz perioda od popisa do sticanja statusa izbjegle osobe.

Ukoliko izbjegla osoba iz BiH ne dostavi dokaz o prebivalištu u BiH, Centralna izborna komisija BiH će provjerom utvrditi da li se nalazi na popisu stanovništva iz 1991. godine. Ukoliko se izbjegla osoba iz BiH bude nalazila na popisu stanovništva iz 1991. godine, bit će upisana u Centralni birački spisak za glasanje izvan Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 20.8 Izbornog zakona BiH.

Registriranje za glasanje na općim izborima za Brčko Distrikt BiH

Državljeni BiH koji se prijavljuju za glasanje u Brčko Distriktu BiH, a imaju status privremenog boravka izvan BiH, da bi bili upisani u Centralni birački spisak za glasanje izvan BiH, obavezno moraju označiti biračku opciju na osnovu entitetskog državljanstva (FBiH ili RS).

Državljeni BiH koji se prijavljuju za glasanje u Brčko Distriktu BiH koji imaju status izbjegle osobe iz BiH, da bi bili upisani u Centralni birački spisak za glasanje izvan BiH, obavezno moraju označiti biračku opciju (FBiH ili RS). Ukoliko ne označe biračku opciju, državljani BiH koji se prijavljuju za glasanje u Brčko Distriktu BiH, neće imati pravo glasati za opće izbore, niti će im biti dostavljen glasački materijal. Ovo pravilo se ne odnosi na općinske izbore.

Prijava na izbore osobe izvan BiH koja je glasala na prethodnim izborima

Izbjegla osoba ili osoba koja privremeno boravi izvan BiH

Centralna izborna komisija BiH će Vam dostaviti obrazac prijave PRP-2 na adresu koju ste naveli prilikom posljednje prijave za glasanje izvan BiH.

Obrazac prijave PRP-2 trebate popuniti, potpisati i dostaviti Centralnoj izbornoj komisiji BiH priloživši uz obrazac kopiju jednog od važećih identifikacionih dokumenata s fotografijom:

- Lična karta ili
- Vozačka dozvola ili
- Pasoš.

Ako ste izbjegla osoba iz Bosne i Hercegovine, umjesto prethodno navedenih dokumenata kao dokaz identiteta možete priložiti kopiju jednog od sljedećih dokumenata:

- Pasoš,
- Vozačka dozvola,
- Važeća lična isprava izdata od strane zemlje domaćina ili
- Izbjeglički karton izdat od vlade zemlje domaćina ili druge međunarodne organizacije.

Ukoliko obrazac PRP-2 ne bude stigao na Vašu adresu, prijavu možete izvršiti podnošenjem popunjenog obrasca PRP-1 najkasnije do roka za registraciju koji je Centralna izborna komisija BiH odredila za te izbore.

Obrasci PRP-1 i PRP-2 može se dobiti putem:

- Internet stranice Centralne izborne komisije BiH: www.izbori.ba,
- Internet stranice Ministarstva vanjskih poslova BiH www.mvp.gov.ba,
- Diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine,
- Klubova i udruženja građana Bosne i Hercegovine u inostranstvu,
- Kancelarija vladinih i nevladinih organizacija koje se bave izbjeglicama i pitanjima migracije.

Potpisi podnosioca prijave na obrascima PRP-1 i PRP-2 moraju biti identični potpisu sa dokumenta koji se prilaže kao dokaz identiteta podnosioca prijave.

Način upisa osobe u Centralni birački spisak

Ukoliko osoba nije upisana u Centralni birački spisak (nema IDDEEA ličnu kartu BiH), kako bi bila upisana u isti potrebno je da nadležnom organu podnese zahtjev za izdavanje lične karte, čime će biti automatski upisana u Centralni birački spisak na osnovu evidencije o prebivalištu i boravištu koju vodi nadležni organ.

Više informacija na internet stranici Centralne izborne komisije BiH:
www.izbori.ba

Prijave za glasanje izvan BiH šalju se na adresu:

IZBORI U BOSNI I HERCEGOVINI

Poštanski pretinac 451

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

ili na faks +387 33 251 333 i +387 33 251 334

ili E-mail: prijavapp@izbori.ba

Provjera statusa prijave obrade za glasanje izvan BiH obaveza je podnosioca prijave. Provjera se može izvršiti putem dežurnog telefona: +387 33 251 331 i +387 33 251 332 ili na E-mail: Info@izbori.ba

Kakvu pomoć Ambasada – konzulat može pružiti

U slučaju gubitka ili krađe dokumenata:

po prijavi policije o gubitku ili krađi putne isprave ili lične iskaznice konzulat vam može:

1. izdati putni list za povratak u Bosnu i Hercegovinu, ili
2. ako su ispunjeni zakonom propisani uvjeti, može vam izdati novi pasoš.

U slučaju hapšenja ili zatvaranja:

Možete zahtijevati da se o tome obavijesti Ambasada BiH. Konzularni službenik može obavijestiti lokalne organe da se nalazite pod konzularnom zaštitom BiH i zatražiti da se upozna s motivom vašeg hapšenja, te zatražiti odgovarajuću dozvolu da vas posjeti. Isto tako će provjeriti uvjete pod kojima ste uhapšeni i jesu li pri tome poštovani lokalni zakoni. Konzularni službenik može, na vaš zahtjev, pribaviti listu advokata koji vas mogu braniti (vi snosite troškove advokata).

U slučaju bolesti:

Ukoliko zatražite pomoć, konzularni službenik vam može pomoći u pronalaženju odgovarajuće zdravstvene ustanove (troškovi liječenja na vaš teret).

U slučaju ozbiljne nesreće:

Konzularni službenik će, putem nadležnog organa izvijestiti vašu obitelj. Ukoliko obitelj zatraži, s njom će razmotriti nastavak hospitalizacije (troškovi na vaš teret).

U slučaju smrti:

Konzularni službenik će izvijestiti obitelj. Ukoliko obitelj to traži, upoznat će je s pravnim formalnostima vezanim za prebacivanje u zemlju ili pokop posmrtnih ostataka (troškovi na teret obitelji ili osiguranja umrlog).

Za prijenos posmrtnih ostataka iz inostranstva u Bosnu i Hercegovinu potrebna je sprovodnica za umrle osobe. Sprovodnice izdaje DKP BiH u zemlji u kojoj je osoba umrla, odnosno u DKP-u koje nerezidentno predstavlja interese Bosne i Hercegovine u toj državi.

Uz zahtjev za izdavanje sprovodnice, član porodice, odnosno lice koje isti ovlasti, dužan je priložiti sljedeću dokumentaciju:

1. **kopiju** putne isprave odnosno drugog identifikacionog dokumenta;
2. **dokaz** o uzroku smrti (nalaz ljekara) s ovjerenim prevodom;
3. **izvod** iz matične knjige umrlih inostranog organa, i
4. **dokaz** o rezervaciji ukopnog-grobnog mjesta u BiH

Ukoliko se utvrdi da je umrlo lice bilo državljanin BiH, da nije umrlo od zarazne bolesti i da je smrt nedavno nastupila (da se ne radi o ekshumaciji), **sprovodnica se izdaje istog dana.**

Ukoliko se radi o stranom državljaninu, odnosno licu za koje nije moguće nesporno utvrditi državljanstvo BiH, licu koje je umrlo od zarazne bolesti, odnosno ekshumaciji, **zatražit će se saglasnost nadležnih organa BiH** (u Federaciji BiH - Federalno ministarstvo za unutrašnje poslove i Federalno ministarstvo za zdravstvo, u Republici

Srpskoj - Ministarstvo za zdravlje i socijalnu zaštitu RS-a) i sprovodnica se izdaje tek nakon primitka iste

U slučaju različitih problema:

Sa lokalnim organima vlasti, konzularni službenik vas može savjetovati i pribaviti vam korisne adrese (advokata, pravobranioca itd.).

Kakvu pomoć Ambasada – Konzulat ne može pružiti:

Ne može vas vratiti u zemlju o trošku države.

Ne može platiti kazne, hotelske račune, bolničke troškove niti bilo koje druge vaše troškove.

Ne može intervenirati u sudskom postupku da bi se postiglo vaše oslobađanje, ako ste počinili kazneno djelo na teritoriji te zemlje.

Ambasada ne zamjenjuje putničke agencije, bankarske institucije ili osiguravajuća društva.

Ne može vam pružiti konzularnu zaštitu ako posjedujete državljanstvo i te države u kojoj se nalazite.

Kontakt podatke ambasada, konzulata i stranih misija BiH u svijetu možete naći na: http://www.mvp.gov.ba/ambasade_konzulati_misije/ambasade_konzulati_i_stalne_misije_bih/Default.aspx

3

Kome se još obratiti za pomoć?

Pored svih ranije navedenih institucija koje pružaju određenu vrstu pomoći, postoje organizacije i uredi koji pružaju **informacije i usluge podrške bh. dijaspori** pri ostvarivanju njihovih prava u BiH.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Sektor za iseljeništvo putem Interaktivnog portal za dijasporu iz Bosne i Hercegovine: Cilj uspostavljanja web portal-a za dijasporu je stvaranje platforme za dvosmjernu komunikaciju između organizacija i pojedinaca BiH dijaspore među sobom kao i sa institucijama, privatnim sektorom, civilnim sektorom i pojedincima u BiH. Putem web portala dijaspora ima mogućnost da podijeli svoja iskustva stečena u inostranstvu, svoje ideje, aktivnosti i znanje u svojim područjima ekspertize, da ostvari virtuelnu razmjenu i prijenos znanja i vještina, te promoviše inicijative iz dijaspore za razvoj Bosne i Hercegovine. Web portal omogućava virtuelno okruženje u kojem će korisnici komunicirati u skladu sa principima društvenih mreža, pridruživati se različitim interesnim grupama, imati će pristup potrebnim informacijama ovisno o ulozi koju budu imali na portalu. Web portal predstavlja jezgro društvenog, kulturnog i ekonomskog života dijaspore, koja snagom zajednice treba da ujedini one koji su se raselili po svijetu.

Više informacija na: www.dijaspora.mhrr.gov.ba

Grupacija Naša Perspektiva: Grupacija djeluje od 2010. godine i ima za cilj da involvira dijasporu u razvoj BiH. U svom dosadašnjem radu, organizacija je izgradila blisku saradnju sa vodećim bh. organizacijama širom svijeta, te bh. institucijama na svim nivoima. Više informacija na: www.nasaperspektiva.ba

Globalna razvojna mreža bh. dijaspore: Mreža je centralna tačka koja ima za cilj da objedini bh. dijasporu širom svijeta. Dugoročni cilj je Mreže je doprinjeti izgradnji povjerenja između bh. dijaspore i BiH te omogućiti bh. dijaspori da postane generator ekonomskog rasta i razvoja u BiH. Više informacija na: www.diaspora.ba

Interaktivni portal za dijasporu iz Bosne i Hercegovine: Ovaj portal, koji je u vlasništvu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, ima za cilj da unapredi komunikaciju i razmjenu informacija između bh. dijaspore i BiH. Portal bh. dijaspori pored vijesti, dokumenata i informacija o projektima pruža i mogućnost kandidovanja ideja i projekata. Više informacija na: www.dijaspora.mhrr.gov.ba

Lokalne kancelarije/uredi za dijasporu: U BiH egzistiraju lokalne kancelarije za dijasporu koje pružaju informacije i usluge, vode evidenciju o njihovom broju, i organizuju kulturne, sportske i druge vidove saradnje sa ciljem da se uspostavi bolja saradnja i komunikacija sa dijasporom. Linkovi koji vode na web stranice ovih kancelarija su navedeni u adresaru ispod.

Više informacija na:

Ured za dijasporu Grad Bihać	bihac.org/bs/ured-za-dijasporu
Kancelarija za dijasporu Općina Bosanski Petrovac	www.bosanski-petrovac.gov.ba/index.php/dijaspora
Biznis Centar Kozarac	www.bck.ba
Kancelarija za dijasporu Opština Šamac	www.opstinasamac.org/index.php?option=com_breezingforms&view=form&Itemid=215&lang=latinica
Kancelarija za dijasporu Opština Teslić	www.opstinatestlic.com/kancelarija-za-dijasporu/
Kancelarija za dijasporu Općina Velika Kladuša	www.velikakladusa.gov.ba/dijaspora/
Kancelarija za dijasporu Općina Žepče	www.zepackadijaspora.com
Kancelarija za dijasporu Općina Živinice	www.opcinazivinice.ba/dijaspora
Kancelarija za dijasporu Općina Ključ	www.opcina-kljuc.ba/dijaspora/
Biznis centar bh.dijasporu	www.dbc.ba , www.diasporainvest.ba

4

Internet stranice institucija i organizacija u BiH

Više informacija možete naći na internet stranici Centralne izborne komisije BiH:

www.izbori.ba

Institucije Bosne i Hercegovine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine	www.parlament.ba
Predsjedništvo BiH	www.predsjednistvobih.ba
Vijeće ministara Bosne i Hercegovine	www.vijeceministara.gov.ba
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	www.mhrr.gov.ba
Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine	www.mvp.gov.ba
Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine	www.izbori.ba
Agencija za promociju stranih investicija	www.fipa.gov.ba
Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine (IDDEEA)	www.iddeea.gov.ba
Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine	www.ohro.ba
Direkcija za evropske integracije	www.dei.gov.ba
Konkurencijsko vijeće BiH	www.bihkonk.gov.ba
Regulatorna agencija za komunikacije	www.cra.ba
Centralna banka Bosne i Hercegovine	www.cbbh.gov.ba
Agencija za osiguranje depozita BiH	www.aod.ba
Institut za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo	www.basmp.gov.ba

Više informacija na: <http://dijaspora.mhrr.gov.ba/adresar-institucija/>

Institucije Republike Srpske

Narodna skupština Republike Srpske	www.narodnaskupstinar.net
Predsjednik Republike Srpske	www.predsjednikrs.net
Vlada Republike Srpske	www.vladars.net
Munutrašnjih poslova Republike Srpske	www.mup.vladars.net
Portal javne uprave	www.esrpska.com

Službeni glasnik Republike Srpske	www.slglasnik.org
Ustavni sud	www.ustavisud.org
Agencija za državnu upravu Republike Srpske	www.adu.vladars.net
Republički zavod za statistiku	www.rzs.rs.ba
Elektronska zemljišna knjiga Republike Srpske	www.ezkr.rs.net
Agencija sa informaciono društvo	www.aidrs.org
Institucije za pružanje pravne pomoći	www.pravnik.ba/institucije-za-pruzanje-pravne-pomoci-u-rs
Republička uprava za geodetske i imovinsko-prave poslove	www.rgurs.org
Poreska uprava Republike Srpske	www.poreskaupravar.org
Ombudsmen za ljudska prava	www.ombudsmen.gov.ba/Default.aspx?id=6&lang=BS#

Drugi važni kontakti

Biznis centar bh. dijaspora	www.dbc.ba
Elektroprivreda Republike Srpske	www.ers.ba
Pošte Srpske	www.postesrpske.com
Mtel	www.mtel.ba

Institucije Federacije BiH

Parlament Federacije BiH	www.parlamentfbih.gov.ba
Vlada Federacije Bosne i Hercegovine	www.fbihvlada.gov.ba
Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije BiH	www.fmup.gov.ba
Federalna uprava policije	www.fup.ba
Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove	www.fgu.com.ba
Porezna uprava Federacije BiH	www.pufbih.ba

Drugi važni kontakti

Biznis centar bh. dijaspora	www.dbc.ba
Telecom	www.bhtelecom.ba
HT Eronet	www.hteronet.ba
BH Pošta	www.posta.ba
Elektroprivreda BiH	www.elektroprivreda.ba

Institucije Brčko Distrikta BiH

Vlada Brčko Distrikta BiH

www.bdcentral.net

Skupština Brčko Distrikta BiH

www.skupstina.bd.ba

Policija Brčko Distrikta BiH

www.policijabdbih.gov.ba

Poreska uprava Brčko Distrikta BiH

www.bdcentral.net/index.php/hr/poreska-uprava

Osnovni sud Brčko Distrikta BiH

www.osbd.ba

Kancelarija za pravnu pomoć Brčko Distrikta BiH

www.kppbd.ba

Drugi važni kontakti

Biznis centar bh. dijaspore

www.dbc.ba

JP Komunalno Brčko

www.komunalno.ba

5

Važniji telefonski brojevi u BiH

POLICIJA	122
VATROGASCI	123
HITNA POMOĆ	124
POMOĆ NA CESTI	1282/1285/1288
SOS TELEFON	1209
Poziv u hitnim slučajevima	112
Tačno vrijeme	125
Obavještenja o brojevima pretplatnika	1182/1185/1186/1188
Prijava međumjesnih razgovora u poluautomatskom saobraćaju	1200
Prijava međunarodnih razgovora	1201
Vojna policija	1206
Vojna medicinska hitna pomoć	1207
Prijava smetnji	1272
Poziv u određeno vrijeme	1401/1400
Test telefonskog aparata	1405
EMS brza pošta	1417
Predaja telegrama telefonom	1202
Međunarodni Aerodrom Sarajevo	033/289-100
Međunarodni Aerodrom Banja Luka	051/535-210
Međunarodna zračna luka - aerodrom Mostar	036/352-770
Međunarodni Aerodrom Tuzla	035/302-400

BILJEŠKE

Vodič je kreiran u okviru projekta "Jačanje uloge bh. dijaspora u kreiranju politika u Bosni i Hercegovini" kojeg finansira Ambasada Kraljevine Nizozemske u Bosni i Hercegovini kroz MATRA program, a implementira Udruženje Naša perspektiva, koje se od 2010. godine bavi involviranjem bh. dijaspora u razvoj Bosne i Hercegovine (BiH).